

„A ZA KOHO MĚ POKLÁDÁTE VY?“

(Mk 8,28)

**KONTEMPLOVAT KRISTA
OČIMA DONA BOSKA**

don Pascual Chávez Villanueva

přeložil: Ladislav Heryán

„A za koho mě pokládáte vy?“ (Mk 8,28)

Kontemplovat Krista očima Dona Boska

1. Kontemplovat Ježíše Krista salesiánským pohledem – 2. Ježíš Kristus v životě Dona Boska – 2.1 Kristus evangelia – 2.2 Připodobnění se Kristu – 3. Ježíš Kristus, „Otcův apoštol a Dobrý Pastýř“ – 3.1 Vděčnost Otcí za dar Božího povolání všem lidem – „Vděčnost Otcí...“ – „...za dar Božího povolání všem lidem“ – 3.2 Přednostní láska k malickým a chudým – 3.3 Starostlivost v kázání, uzdravování a zachraňování v naléhavosti přicházejícího Božího království – „Starostlivost v kázání...“ – „...uzdravování...“ – „...a zachraňování...“ – „...v naléhavosti přicházejícího Božího království“ – 3.4 Postoj Dobrého Pastýře, který získává svou mírností a sebedarováním – 3.5 Touha shromáždit učedníky v jednotě bratrského společenství – 4. Ježíš Kristus, „naš živý řád“ – Závěr: „Staňme se napodobiteli Dona Boska, tak jako on napodobil Krista!“

V Římě 25. prosince 2003

Slavnost Narození Páně

Drazí spolubratři,

slavíme Narození Páně. Připomínáme si událost Vtělení, které v Synu zviditelnilo samotnou skutečnost Boha, stejně jako jeho sdílení naší lidské přirozenosti. Je to krásné – ba víc, je to radostné, neboť právě toto je radostná zvěst, *evangelium* – vědět, že Bůh není daleko, nýbrž blízko, že poté, co nás stvořil, nás neopustil, že se stal jedním z nás, přijal naše tělo a stal se člověkem, abychom se stali jeho dětmi. Člověk-Bůh je nejúplnějším zjevením člověka a Boha, je definitivním Slovem o člověku a o Bohu; vždyť Bůh „mnohokrát a mnohými způsoby mluvil k otcům ústy proroků. V tomto posledním čase k nám promluvil ve svém Synu“ (Žd 1,1-2a).

Boží Syn chtěl prožít naši zkušenost a stát se členem naší rodiny. To mu dalo jméno Ježíš a tvář Nazaretského, učinilo ho to však také podobného a blízkého nám samým. Snad právě proto se vánoční čas vyznačuje smyslem pro rodinu a blízkost. Domy se odívají světlem; na mysl se nám vracejí vzpomínky na rodinu, toužíme se setkat s osobami nám nejdražšími, snažíme se pobýt s přáteli či se s nimi pozdravit alespoň prostřednictvím blahopřání. K vytvoření tohoto ovzduší lidského tepla, hlubokých citů a rodinné blízkosti bezesporu přispívají i vánoční jesličky.

Vánoce jsou velikým svátkem: andělé ohlašují radost z narození Spasitele a pokoj lidem dobré vůle. Evangelia však neskrývají skutečnost, že se Ježíšovo narození událo ve chlívě, protože Maria s Josefem „nenalezli místo pod střechou“ (Lk 2,7); nezakrývají ani to, že jeho rodiče museli prchnout do Egypta, protože „Herodes hledal dítě, aby ho zahubil“ (Mt 2,13). Vánoční poselství je tedy stejně tak okouzující jako tragické. Vtělením byla hodnota každého člověka vyzdvižena na úroveň Boží, avšak přesto zůstává vystavena riziku odmítnutí (srov. J 1,10): od okamžiku, kdy se Bůh rozhodl vydat cestou člověka, se člověk stává cestou k nalezení Boha, avšak cestou mnohdy skrytou a nebezpečnou (srov. J 19,5).

Právě v tomto kontextu vám, drazí spolubratři, znovu píšu. Chtěl bych vám nejprve **popřát krásné Vánoce a šťastný nový rok plný milostí a požehnaní**, a to zejména těch, které nám Bůh dává skrze Vtělení svého Syna. A chtěl bych zároveň spolu s vámi dále pokračovat v přemítání o našem povolání ke svatosti a zasvěceném salesiánském životě jako zvláštní cestě k jejímu dosažení.

Navrhuji vám proto, abychom přemýšleli nad tím, jak odpovědět na otázky, které Ježíš klade svým učedníkům: „*Za koho mě lidé pokládají? A za koho mě pokládáte vy?*“ (Mk 8,27-28). Pro nás věřící a zasvěcené jsou to otázky podstatné. Identitu toho, který nás povolal a kterého následujeme, však nemůžeme adekvátně rozpoznat bez silné zkušenosti z prožívání víry a jeho lásky vůči každému z nás. To je smyslem slov, kterými podle Matoušova evangelia Ježíš přijímá Petrovu odpověď: „Blaze tobě, Šimone Jonášův, protože ti to nezjevilo tělo a krev, ale můj Otec v nebesích“ (Mt 16,17). Lukáš se vyjadřuje podobně, když umísťuje otázky do okamžiku, kdy je Ježíš s učedníky o samotě, aby se modlil (srov. L 9,18). Ukazuje tak, že Ježíšovu skutečnou identitu můžeme rozpoznat pouze díky osvícení Duchem. „Oba ukazatele nás shodně vedou k poznání, že k plné kontemplaci Pánovy tváře nemůžeme dojít svými vlastními silami, ale musíme se nechat vést milostí.“¹

Zdá se, že nám Marek prostřednictvím časté otázky „Kdo to jen je?“ (Mk 4,41; srov. 1,27; 2,6.12; 6,48-50) chce naznačit, že Ježíš uniká definitivním odpovědím a že jej člověk nemůže uchopit jednou provždy. Ježíše může identifikovat pouze Bůh, jak se to stalo při křtu v Jordáně: „Toto je můj milovaný Syn, jehož jsem si vyvolil“ (Mt 3,17), a při proměnění na hoře Tábor: „Toto je můj milovaný Syn, toho poslouchejte“ (Mk 9,7). V Ježíšovi mohou rozpoznat Krista a Syna Božího pouze lidé věřící; pouze ten, kdo vyznává a prožívá víru, „jde až k jádru samotných hlubin tajemství a dotýká se jich: ‚Ty jsi Mesiáš, Syn živého Boha!‘“².

¹ NMI č.20.

² NMI č.19.

Právě toto je obsahem evangelia, které lze podle prvního Markova verše vyjádřit takto: „Počátek radostné zvěsti: Ježíš je Kristus, Boží Syn.“ Právě to je cílem evangelických vyprávění: „Tato znamení byla zapsána proto, abyste věřili, že Ježíš je Kristus, Syn Boží, a abyste věřice měli život v jeho jménu.“ (J 20,31)

Nedávno jsem vám napsal, že „skutečnou výzvou dnešního zasvěceného života je vrátit Krista řeholnímu životu a řeholní životu Kristu“³. „Kristus dává člověku dvě základní jistoty: že je nekonečně milován a že on sám může bezmezně milovat.“⁴ Drazí spolubratři, jak moc je nám těchto jistot zapotřebí! „Díky nim se zasvěcená osoba postupně osvobozuje od potřeby být středem všeho a vlastnit druhého a od strachu se darovat bratřím. Spíše se učí milovat tak, jak ji miluje Kristus, onou láskou vlitou do jejího srdce, která ji uschopňuje zapomenout na sebe a darovat se tak, jako se daroval její Pán.“⁵ Právě proto bych vám chtěl v kontemplaci Krista ukázat ten nejjistější prostředek, abychom v tomto úkolu obstáli: „Cesta, kterou se zasvěcený život musí dát na počátku nového tisíciletí, je vyznačena kontemplací Krista.“⁶

1. Kontemplovat Ježíše Krista salesiánským pohledem

Kontempace Kristovy tváře ať je naší první vášní i zaměstnáním, jak nám to určují naše Stanovy: „Naší nejvyšší vědou je tedy poznávat Ježíše Krista a naší nejhlubší radostí je zjevovat všem nedostižné bohatství jeho tajemství.“ (S 34). Tato slova jsou tím důležitější, vezmeme-li na vědomí, že jsou obsažena v kapitole popisující naši výchovně pastorační službu. Zvu vás, abychom tento nejkrásnější úkol **kontemplovat milovaného par excelance**, toho, který nás okouzluje a okouzluje stále, uskutečňovali salesiánským pohledem, samotnými očima Dona Boska, neboť nás stejně jako jeho „při četbě evangelia oslovují určité rysy Pánovy osoby“ (S 11).

Kontempace Krista je východiskem duchovní cesty a pastoračního programu vytyčeného apoštolskou exhortací *Novo millennio ineunte*, která nás vyzývá k pohledu „více než kdy jindy upřenému na Pánovu tvář“⁷. Instrukce *Znovu začít od Krista* přebírá stejný strategický cíl a ukazuje nám různé tváře ke kontemplaci Krista i místa, kde se s ním setkat: „Jsou to cesty spirituality prožívané v konkrétním životě, to je v této době prvořadý úkol, příležitost odečítat v životě a v každodenní zkušenosti duchovní bohatství vlastního

³ ACG 382 (2003), str.11.

⁴ CIVCSVA, *La vita fraterna in comunità*, č.22.

⁵ CIVCSVA, *La vita fraterna in comunità*, č.22.

⁶ CIVCSVA, *Znovu začít od Krista*, č.23.

⁷ NMI č.16.

charismatu v obnoveném kontaktu se stejnými prameny, které zakladatelům a zakladatelkám umožnily ze *zakoušení Ducha svatého* vznítit jiskru nového života a nového díla jako specifické vyjádření evangelia, které je přítomno v každém charismatu.⁸ Kontempace Krista nás tak jako salesiány začleňuje do post-jubilejní cesty církve a současných snah zasvěceného života.

Kontempletovat Krista znamená jej hlouběji poznávat, věrněji milovat a radikálněji následovat. Nemůžeme jej milovat, pokud jej neznáme; a nemůžeme jej poznat, pokud jej nenásledujeme (srov. J 1,38-39); a nemůžeme jej následovat, pokud do něj nejsme natolik zamilováni, že opustíme všechno, jen abychom „byli s ním“ (J 21,15-19). Poznání Krista, láska k němu a jeho následování jsou navzájem od sebe neodlučitelné skutečnosti, kdy jedna vyvolává druhou.

K této kontemplaci Krista nás vedou dvě Ježíšovy otázky učedníkům: „*Za koho mě lidé pokládají? A za koho mě pokládáte vy?*“ Mohli bychom je parafrázovat takto: „*Za koho mě pokládají ti, kteří mě nemohou zblízka poznat, protože mě nemilují a tedy nenásledují?*“ a „*Za koho mě pokládáte vy, kteří jste schopni proniknout tu nejhlubší identitu mé osoby, jelikož mě natolik milujete a všechno považujete za bezcennou věc, jen abyste mě mohli následovat?*“

Odpovědi učedníků tuto interpretaci stvrzují: christologie není pouze plodem poznání, ale také plodem lásky k Ježíšovi a následování ho. Podle mínění lidí je Ježíš Janem Křtitelem, prorokem Eliášem nebo jedním z proroků (srov. Mk 8,28). Rovněž v průběhu dějin byl Ježíš označován různým způsobem: revolucionář, romantik, komunista, osvoboditel, liberál, superhvězda, zbožný žid... Žádné z těchto označení však nevyjadřuje tajemství Ježíšovy osoby. Pouze učedníci mohou prohlásit: „*Ty jsi Mesiáš, Kristus, Syn Boha živého*“ (Mt 16,16). Věřící se během času snažili toto vyznání rovněž prohloubit teologickou reflexí a dějinami apoštolátu. Nejlépe Ježíše znají ti, kteří jej nejvíce milují, nejbližše následují a snaží se mu připodobnit.

Nestačí Krista „obdivovat“, je potřeba jej „napodobovat“. Jak říká jeden velký teolog, „ten, kdo napodobuje, se touží stát tím, koho obdivuje, zatímco ten, kdo obdivuje, osobně zůstává stranou...“, vyhýbá se v obdivovaném předmětu vidět nárok vůči svému vlastnímu bytí nebo alespoň touhu být tím, co obdivuje“⁹.

Kontempace Krista tedy není estetickou zábavou, krácením dlouhé chvíle či intelektuální zvědavostí. Je nikdy neukojenou vášní a urgentní nutností poznání, lásky a následování: chceme stále lépe kontempletovat toho, k němuž

⁸ CIVCSVA, *Znovu začít od Krista*, č.23.

⁹ S. KIRKEGAARD, *Esercizio del cristianesimo*, in *Opere*, překlad C. FABRO, Snasoni, Firenze, 1972, str.812.

bychom chtěli co nejvíce přilnout, protože „lnout stále více ke Kristu“ je „středem zasvěceného života“¹⁰.

My salesiáni kontemplanujeme Krista svým jasně specifickým způsobem. Forma našeho života je uskutečňováním apoštolského projektu Dona Boska: „být v církvi znamením a nositeli Boží lásky mladým, zvláště těm nejhudším“ (S 2). V naplňování tohoto poslání „nalézáme cestu svého posvěcení“ (S 2). V salesiánském poslání, které „dává celé naší existenci její konkrétní ráz“ (S 3), „nás zvláště oslovují určité rysy Pánovy osoby“ (S 11), a tak je naše kontemplanace Krista i křesťanské jednání proniknuto vášní (*passione*) pro Boha a soucitem (*compassione*) k mládeži. *My salesiáni poznáváme, milujeme a následujeme Ježíše mezi mladými*. Ponoření do světa a starostí pastoračního života se učíme potkávat Krista skrze ty, k nimž jsme posláni (srov. S 95). Náš přístup ke Kristu je skrze mladé. My salesiáni nemůžeme přemýšlet o Kristu, vidět ho, nacházet, milovat a následovat jinak, než obklopeni mladými, či alespoň s vědomím, že jsme k nim posláni. Mladí jsou naším posláním, „naším podílem a dědictvím“ (srov. Ž 16,6). Vzdálení mladým nejsme schopni *Krista kontemplanovat* nebo alespoň na něj hledět tak, jak jej kontemplanoval Don Bosco. Mladí, ke kterým jsme posláni, jsou místem i smyslem naší křesťanské zkušenosti. To znamená, že existuje *salesiánská cesta* kontemplanace a tedy i poznání, milování a následování Ježíše.

Jelikož je christologie systematickou reflexí o osobě a díle Ježíše z Nazaretu, Krista, Syna Božího, někdo by se mohl otázat, zda existuje i jakási „*salesiánská christologie*“, anebo zda musí být, má-li být autentická, zbavena všech přívlastků.

Je zřejmé, že má-li být christologická reflexe christologií, musí zůstat věrná svému úkolu. Ten spočívá v tom, vírou pochopit a proniknout skutečnou, konkrétní a historickou osobu Ježíše z Nazaretu, který je vyznáván jako Kristus a Syn Boží. Musí rovněž zůstat věrná způsobu, kterým tuto postavu pochopila a po staletí vysvětlovala směrdatná křesťanská tradice.

Tato věrnost však nevyklučuje i jiné přístupy k Ježíšově osobě a dílu, jehož bohatství nikdy nebude vyčerpáno. Již samotné osobní Kristovo tajemství tyto přístupy vyžaduje a činí nevyhnutelnými. Je-li pravda, že žádnou lidskou osobu nelze vyjádřit jedinou větou, spoutat do jediného postoje či kontemplanovat z jediného hlediska, mnohem více to platí o Ježíši, synu Mariině a Synu Božím, pravém člověku a pravém Bohu. Čím více se přiblížíme, tím více postavu Krista vnímáme jako *tajemství*. Ježíšova otázka učedníkům a neustále i nám „*A za koho mě pokládáte vy?*“ (Mk 8,29) tedy neztrácí nic ze své aktuality a naléhavosti.

10

CIVCSVA, *Znovu začít od Krista*, č.21.

Mezi mnohými faktory, které „rozdělují“ pohledy a tedy násobí odpovědi na christologickou otázku je možno zmínit tyto:

- církev v průběhu dvou tisíc let pro *vyznávání víry* používala různých pojmů a termínů, aby tak pochopila a vyjádřila zkušenost spásy v Kristu, přičemž důležitější než neměnnost formulí je v těchto vyznáních úsilí o věrnost ze strany věřících;
- víra v Krista vyrůstala a rozvíjela se v různých *zeměpisných a kulturních* prostředích, s pozorností k lidové zbožnosti, která zejména na christologickém poli vykazuje velmi širokou a nevyčerpatelnou různorodost výrazů a symbolik;
- *charismatická citlivost* zasvěceného života „umožnila zakladatelům a zakladatelkám ze zakoušení Ducha svatého vznítit jiskru nového života a nového díla jako specifické vyjádření evangelia, které je přítomno v každém charismatu“¹¹; charismata, dary Ducha svatého církvi, mají ve svém základě „christologickou intuici“ a směřují k následování a napodobování Pána Ježíše z vlastní perspektivy, která si nenárokují ani plnost ani výlučnost.

Jsme si této charismatické citlivosti vědomi a jsme na ni hrdí: „Evangelium je jedno a totéž pro všechny. Existuje však ‚salesiánský způsob čtení evangelia‘ a z něj vyplývající salesiánský způsob jeho prožívání. Don Bosco se díval na Krista a snažil se mu podobat způsobem, který by nejvíce odpovídal jeho prozřetelnostnímu poslání a duchu, který toto poslání měl animovat.“¹² Není to snad vyjádřením naší nutnosti prožívat svou vlastní a specifickou zkušenost Krista, která se zrodila z našeho poslání mezi mládeží a která se při předávání dál nutně stane „*christologii salesiánskou*“? Právě proto se domnívám, že hovořit o „salesiánské christologii“ je oprávněné. Právě ona totiž zdůrazňuje „určité rysy Pánovy osoby“, kterými nás naše poslání „zvláště oslovuje“ (S 11). Na tomto salesiánském christologickém pohledu je založena hluboká spiritualita a účinná pastorační praxe, obě zaměřené na Krista, s jasnou charismatickou identitou. Abychom tedy mohli prožívat duchovní zkušenost a uskutečňovat pastorační praxi s jasnou identitou, máme zapotřebí výslovně salesiánské kontemplace Krista.

¹¹ CISCVA, *Znovu začít od Krista*, č.23.

¹² *Il progetto di vita dei Salesiani di Don Bosco*, str. 154.

2. Ježíš Kristus v životě Dona Boska

Na počátku charismatu, které Bůh dává církvi, a jejím prostřednictvím celému světu, je vždy *zakladatel* nebo zakládající komunita. Právě proto, že se jedná o dar, který zcela jedinečným způsobem charakterizuje křesťanský život, charisma ve věřícím člověku, který je přijímá, upřednostňuje ve způsobu chápání, milování a prožívání Krista specifické rysy.

Salesiánský duch, onen „zvláštní způsob života a činnosti“, který „Don Bosco ve svém životě uskutečnil a nám z vnuknutí Božího předal“ (S 10), „nalézá svůj vzor a pramen v srdci samotného Krista, apoštola Otce“ (S 11). Je pravda, že „objevujeme Krista přítomného v Donu Boskovi, který svůj život daroval mladým“; ale „pro pochopení *našeho ducha v jeho ústředním prvku* je třeba jít za osobu Dona Boska. Je třeba jít k prameni, z něhož čerpal: *k samotné osobě Krista*“¹³.

Proto je pro nás důležité poznávat a milovat Krista tak, jak o něm přemýšlel a jak jej prožíval Don Bosco, spatřovat v jeho osobě rysy, které nás jako salesiány „zvlášť oslovují“ (S 11), a jím uchvázeni a okouzleni se za ním vydat. A jelikož právě v Donu Boskovi se nám ukazuje způsob jak poznávat, milovat a následovat Krista, jako salesiáni jsme povoláni k Ježíši Kristu přistupovat skrze duchovní a apoštolský život Dona Boska.

2.1 Kristus evangelia

Více než víra, kterou Don Bosco vyznával, a více než jeho christologické krédo nás zajímá víra, kterou prožíval, a základní charakteristika jeho osobního vztahu k Pánu Ježíši. Jinak řečeno, spíše než Don Boskova „*fides quae*“ je pro nás důležitější jeho „*fides qua*“. Z tohoto hlediska se zdá, že vzhledem k jeho křesťanské zkušenosti jeho teologická formace měla jen relativní hodnotu.

Kristus byl pro Dona Boska *živou a přítomnou osobou* v každém okamžiku jeho života a činnosti. Nikdy pro něj nebyl pouhou abstraktní pravdou nebo ideálem, kterého je třeba dosáhnout. Řekl bych, že se jeho křesťanská víra vyznačuje postojem *vztah – blízkost – přátelství*. Je možné to vyčíst z prvního článku Stanov z roku 1858, kde napsal: „Cílem této Společnosti je shromáždit své členy... aby se zdokonalovali napodobováním ctností našeho Božského Spasitele, zejména v lásce k chudé mládeži.“¹⁴

¹³ *Il progetto di vita dei Salesiani di Don Bosco*, str. 152.

¹⁴ MB V, str.933. Srov. Costituzioni della Società di San Francesco di Sales, Testi critici, LAS 1982, str.72.

Tento vztah se vyznačuje přesvědčením, že Ježíš je *Syn Boží, který se stal Člověkem*. V souhlase s teologií své doby Don Bosco dokonce Ježíše Krista prakticky ztotožňuje s „Bohem“, třebaže zná trinitární charakter Božího Tajemství. Pojmy „Ježíš Kristus“ a „Bůh“ jsou tak u Dona Boska v podstatě zaměnitelné.

V tomto svém „současnostním“ vztahu ke Kristu Don Bosco nemá zájem o historického Ježíše. Nesnaží se hledat „Ježíše z Nazareta“ po vzoru dnešní exegeze a teologie. Neexistuje pro něj jiný Ježíš než Pán Ježíš evangelií.

2.2 Přípodobnění se Kristu

Chceme-li vykreslit profil vztahu Dona Boska k osobě Ježíše Krista, jeví se mi vhodné připomenout *sen o desíti diamantech*. Jak připomíná nedávná 25.GK¹⁵, Don Bosco chtěl pomocí tohoto snu představit „identitu salesiána“. Můžeme říct s donem Rinaldim, že Don Bosco „byl po celý svůj život živoucí inkarnací této symbolické postavy!“¹⁶. V popisu této postavy jako vzoru salesiána nacházíme rozdíl mezi přední a zadní stranou pláště. Na zadní straně jsou představeny ty *skryté* postoje, které určitým způsobem podepírají a posilují víru, naději a lásku a ve kterých vlastním způsobem spočívá *viditelné* svědectví.

Když Don Bosco představuje Pána Ježíše svým chlapcům a lidem, kterým káže a píše, zdůrazňuje především *mystický* rozměr kontempace Krista, to znamená nevyčerpateľnou Mistrovu *dobrotu*, jeho *milosrdenství*, jeho *schopnost odpuštění*. V životopisech předčasně zemřelých příkladných chlapců z Valdoka zdůrazňuje zejména typicky salesiánský prvek: *přátelství s Ježíšem*. Příkladem toho může být programová věta Dominika Savia o dni jeho prvního svatého přijímání: „Mými nejlepšími přáteli budou Ježíš a Maria.“ Můžeme říct, že tato skutečnost představuje přední část pláště.

Když však Don Bosco píše salesiánům, již v Úvodu ke Stanovám i ve Stanovách samotných zdůrazňuje *asketický* rozměr, který s sebou nese následování a napodobování Ježíše Krista v různých oblastech zasvěceného života, a to zejména v evangelních radách. Tato skutečnost bije do očí takovým způsobem, že pokud bychom pozapomněli na rozdíl mezi adresáty, nabyli bychom dojmu, že si Don Bosco protirečí.

O poslušnosti Don Bosco například píše, že „musí následovat příklad našeho Božského Spasitele, který ji uskutečňoval i v těch nejtěžších věcech, a to až k smrti na kříži“. O chudobě říká: „Salesián následuje příklad našeho

¹⁵ Srov. 25.GK, č.20.

¹⁶ F. RINALDI in ACS 55(1930), str.293. Srov. E. VIGANÒ, *Profilo del Salesiano nel sogno del personaggio dai dieci diamanti*, ACS 300(1981), str.753-819.

Spasitele, který se narodil v chudobě, žil v neustálém nedostatku a zemřel nahý na kříži.“ A když mluví o věrnosti v povolání, píše: „Každý ať ve svém povolání vytrvá až do smrti a neustále si připomíná ona velice vážná slova Božského Spasitele... Kdo položí ruku na pluh a ohlíží se zpět, není způsobilý pro království Boží“ (*Stanovy z roku 1874*, čl. 21).

I když je to jasné, je dobré připomenout, že následování a napodobování Ježíše Krista nelze chápat jako něco, co mne hodně stojí, nýbrž jako svobodné a radostné darování. Nejedná se o *přesné* vykonávání něčeho, nýbrž o *naprosté* zasvěcení. „Nenásledujeme nějakou ctnost (poslušnost, chudobu, čistotu) nebo činnost (výchovu, misie atd.), ale následujeme Osobu, kterou chceme napodobit v její plnosti, a evangelium, které chceme prožívat v jeho celistvosti.“¹⁷ Stejně tak jsem vám to nedávno napsal i já: „Člověk se nestává řeholníkem ‚pro‘ nějakou věc, nýbrž ‚díky‘ někomu: díky Ježíši Kristu a kouzlu, které on vyznačuje.“¹⁸

UVědomíme-li si intimní a neodlučitelný vztah mezi evangeliem a životem, mezi *vírou a morálkou*, jak jej chápal a žil Don Bosco, ona dichotomie je pouze zdánlivá. Morálka v jeho životě i výchovném systému nikdy není samoučelná. Například plnění povinností nevyplývá z kantovského „kategorického imperativu“, ale z touhy ve všem z lásky uskutečnit Boží vůli až do těch nejmenších životních detailů. Toto přátelství s Bohem však nikdy nesklouzne do jakéhosi „kamarádství“, díky kterému by se nad plněním příkázání dalo přivítat oko. Kdo miluje, snaží se uskutečnit vůli milované osoby, a to dokonce i v jejích nejtajnějších přáních. Ježíš řekl: „Milujete-li mne, budete zachovávat má příkázání“ (J 14,15). Použijeme-li typického salesiánského obrazu, právě toto je vyjádřením paradoxu kráčení po růžích.

Velmi důležité je zejména Don Boskovo zdůrazňování svátosti smíření: je jedním ze sloupů jeho výchovného systému. Je to zřejmé z životopisů, které napsal a kde se k tomuto tématu neustále vrací: důvěra v Ježíše nezbavuje vědomí vlastní morální křehkosti, ba naopak. Čím je tato důvěra silnější, tím je ono vědomí větší.

Donem Boskem neustále zdůrazňovaný vztah k Pánu Ježíši je neoddělitelně spjat s úctou k Panně Marii. Při své výchově k víře si zcela přivlastňuje heslo, které měl ve veliké oblibě svatý Ludvík Maria Grignon z Montfortu: *Ad Iesum per Mariam*. Z tohoto hlediska (stejně jako z mnoha dalších) je příznačný *sen v devíti letech*: Ježíš se zde objevuje společně s Marií,

¹⁷ *Il progetto di vita dei Salesiani di Don Bosco*, str. 153.

¹⁸ ACG 382(2003), str.11.

kteřou Don Bosco dostává za učitelku. Má ho učinit Ježíšovým učedníkem a pomoci mu, aby se stal „pokorným, silným a statečným“.

3. Ježíš Kristus, „Otcův apoštol a Dobrý Pastýř“

Za pomoci charismatického pohledu na některé aspekty christologie jsme si vysvětlili oprávněnost christologie „salesiánské“. Připomněli jsme si rovněž ústřední postavení vztahu a připodobnění se Kristu v životě Dona Boska. Nyní si ukážeme *specifické rysy*, které jako salesiáni při kontemplaci Krista zdůrazňujeme. Ve velmi silné i když krátké podobě je můžeme najít v 11. článku Stanov. Přitom je třeba ihned upozornit na „jejich úzký vztah k osobě Krista a jeho ‚lásky‘ Dobrého Pastýře“¹⁹.

Třebaže jde o evangelní prvky, které se musí snažit ve vlastní „charismatické identitě“ pěstovat každý salesián, u Dona Boska se s nimi setkáváme v téměř „vrozené“ podobě, a navíc s neobyčejnou charakteristikou: je v něm v podstatě nemožné oddělit bohatství *darů* Ducha svatého od „lidské infrastruktury“, která je nese. Z tohoto důvodu můžeme mluvit o „zářivé souhře přirozenosti a milosti“ (S 21). Při analýze těchto rysů považuji za naprosto samozřejmé, že zaujímají ústřední postavení v Ježíšově životě, a bylo by velice obohacující o nich pojednat tímto způsobem. Zde se však jimi budeme zabývat pouze natolik, *nakolik je prožíval a v sobě odrážel* náš Otec a Zakladatel. Zůstanu tedy u jednoduchých poznámek.

3.1 Vděčnost Otci za dar Božího povolání všem lidem

▪ „Vděčnost Otci...“

Vděčnost je jedním z nejvýraznějších a nejšlechetnějších prvků lidské osobnosti Dona Boska. On sám jej chtěl svým synům předat v co možná největší míře. Jde však o postoj *odvozený*, protože je odpovědí na *nezištnost* ve vztazích s lidmi i s Bohem. Důležitou roli v rozvíjení tohoto postoje sehrála matka Markéta: úzce s ním souvisí smysl pro *Prozřetelnost*, který mu matka vstřípila kontemplací přírody a hodnocením vlastního života.

Ve sloučení lidské a křesťanské stránky „v jeden naprosto jednoduší životní program: sloužit mládeži“ (S 21) *nezištnost* hraje podstatnou roli. 20. článek Stanov ji představuje jako první vlastnost preventivního systému, kterým Don Bosco „rozuměl lásku, která se dává *nezištně*, protože čerpá z lásky Boha, jenž svou prozřetelností každého člověka předchází, svou přítomností provází a zachraňuje tím, že mu dává život“ (S 20).

Během filozofických studií Don Bosco doprovázel třídu dobře situovaných mladíků při jednom letním pobytu u jezuitů blízko Turína, kam tyto své žáky poslali během epidemie. Třebaže neměl problém s těmito mladíky navázat

¹⁹ *Il progetto di vita dei Salesiani di Don Bosco*, str. 154.

vztah a získat si v nich přátele, kteří ho respektovali a měli rádi, přesvědčil se, že jeho ‚metodu‘ nebylo možno sloučit se systémem ‚vzájemného vypořádání‘: „V Montaldu [...] pocítil, že je pro něj obtížné nad těmito mladíky dosáhnout takového vlivu, aby jim to mohlo být ku prospěchu. Tehdy se přesvědčil, že jeho povoláním není péče o mladíky z bohatých rodin.“²⁰

Výchovně pastorační systém Dona Boska je nemyslitelný bez nezištnosti prožívané *na obou* stranách: projevy vděčnosti jeho chlapců jsou tak bezpočetné a dojemné právě proto, že neděkovali za to, co jim Don Bosco dával, nýbrž že se jim jako výraz nezištné a od Boha přicházející lásky dával on sám. A on to tak bral. Svědčí o tom *Memorie Biografiche*, podle kterých Don Bosco v roce 1859 dal sám sebe jako novoroční dárek: „*To málo, co znám, tu trochu zkušeností, co jsem získal, to, co jsem a co mám, modlitby, námahy, zdraví, celý svůj život, to všechno toužím použít k vašim službám. Co se mne týče, jako dárek vám dávám celého sama sebe. Je to jenom ubohá věc, ale dávám-li vám všechno, znamená to, že pro sebe si nenechávám nic.*“²¹

▪ „...za dar Božího povolání všem lidem“

V myšlení a výchovně pastorační praxi našeho Zakladatele je jeden podstatný a hluboce teologický předpoklad: jistota, že každá osoba není pouze subjektem práv a povinností či předmětem pouhé „horizontální“ filantropie, nýbrž za každé situace a navzdory jakémukoli omezení, nedostatku či hříchu i *obrazem Božím*. Všichni jsou synové a dcery Boží, *povoláni* k přátelství s ním a k věčnému životu. Z tohoto přesvědčení víry se v Donu Boskovi rodila *naděje*, spočívající v důvěře v každého, především mladého člověka, která v něm probouzí úctu vůči sobě samému a sílu ke konání dobra. Ona jiskřička dobroty, kterou viděl a dokonce *předpokládal* ve všech mladých lidech (a to i v těch, které druzí mohli pokládat za nenapravitelné), je typickým výrazem jeho pedagogiky. Pro nás, kteří toto přesvědčení našeho milovaného otce sdílíme a přinášíme do své výchovně pastorační praxe, jsou velmi důležitá jeho slova: „I ten nejnešťastnější mladý člověk má v sobě bod, na který reaguje s velkorysostí, pokud jej vychovatel vhodným způsobem objeví a stimuluje.“²²

I přes eklesiologická omezení své doby bylo přesvědčení Dona Boska pramenem jeho ‚ekumenismu‘ a *misijní* touhy: domníval se, že si nemůže odpočinout, dokud *všem* mužům a ženám na světě bez rozdílu rasy a jazyka nezvěstuje radostnou zprávu o Boží lásce v Kristu, který nás volá, abychom vytvořili velkou rodinu jeho synů a dcer, církev. To je skutečným pramenem jeho neúnavné činnosti a podivuhodné pastorační fantazie.

²⁰ MB I, str.395.

²¹ MB VI, str.362.

²² Srov. MB V, str.367.

Je třeba říct, že Don Bosco plně uskutečnil teologickou ideu svatého Pavla, podle něhož od Otce „pochází každý nebeský i pozemský rod“ (Ef 3,15). Dokázal být vynikajícím prostředníkem otcovsko-mateřské lásky Boží těm, kdo se před Bohem cítili nehodnými a komu se v životě nedostalo pozitivní zkušenosti otce nebo matky.

3.2 Přednostní láska k maličkým a chudým

Pozornost vůči maličkým a chudým není potřeba ani v postoji Ježíšově (evangelních textů na toto téma je mnoho a jejich význam je podstatný) ani v činnosti Dona Boska dokazovat. Je však dobré si uvědomit, že tato Don Boskova přednostní láska není pouze plodem velkorysosti jeho otcovského srdce, „velikého jako aréna moře“, ani katastrofální situace mládeže jeho (stejně jako naší) doby, a již vůbec ne sociálně politické strategie. Na jejím počátku stojí Boží *poslání*: „Pán ukázal Donu Boskovi, že mladí, zvláště nejchudší, jsou prvními a hlavními úkoly jeho poslání.“ (S 26) A je dobré si připomenout, že se to stalo „na mateřskou přímlovu Panny Marie“ (S 1); právě ona „Donu Boskovi ukázala pole jeho činnosti ve prospěch mládeže, ona ho také neustále vedla a podporovala“ (S 8).

Postoj Dona Boska k (zajisté apoštolské a svaté) nabídce markýzy Barolové, kdy měl spolupracovat na jejích dílech a opustit přitom osamocené a otrhané chlapce, není v tomto smyslu pouhou epizodou, nýbrž ‚směrodatným‘ postojem v rozhodujícím okamžiku jeho kněžské existence: „Ona má peníze a pro své instituty snadno najde tolik kněží, kolik jen bude chtít. S chudými chlapci je to jinak... Přestanu s normálním zaměstnáním a záměrně se budu věnovat opuštěným chlapcům.“²³

Bylo by velmi zajímavé se podrobněji zabývat charakteristickými rysy přednostních adresátů našeho poslání: „*mladých, kteří jsou chudí, opuštění a ohrožení*“. I dnes se hovoří o „nových formách chudoby“ mladých, přičemž *chudoba* se týká přímo jejich sociálně ekonomické situace, *opuštěnost* připomíná „teologické vyjádření“ chybějící podpory v závislosti na nedostatku odpovídajícího zprostředkování Boží lásky, *ohrožení* odkazuje na rozhodující životní období dospívání-mládí, které je dobou rozhodování, po němž je již velice těžké změnit jednou přijaté zvyky a postoje. Podobná reflexe je pro každou provincii (srov. P 1) i komunitu východiskem při hledání, kdo jsou při zachování právě uvedených kritérií našimi nejpotřebnějšími adresáty v konkrétním *hic et nunc* (tady a teď).

²³ G. BOSCO, *Memorie dell'Oratorio di San Francesco di Sales*, kritické vydání, LAS, 1991, str.151.

Tato přednostní láska se při našem poslání vyhrocuje tam, kde je chudoba zejména mladých naprosto alarmující. Salesián se – méně než kdokoli jiný – nesnaží vytvářet konflikty nebo „třídní boj“. Přednostní láska není pouhou volbou či „opcí“: předpokládá „lásku ke všem“, která s sebou ovšem nese určité důrazy; nikoho nevyklučuje, *avšak ne všechny upřednostňuje*, protože jinak by si protičela. V našem svědectví musí být *jasně vidět*, že naše přednostní láska je *evangelní* a že se snaží „*dát nejvíce tomu, kdo toho v životě dostal nejméně*“. Milovat salesiánsky znamená začínat nikoli u prvních, nýbrž u posledních, nikoli u ekonomicky či duchovně nejbohatších, o které je již postaráno, nýbrž u těch, kdo nás potřebují, abychom probudili jejich naději a sílu.

3.3 *Starostlivost v kázání, uzdravování a zachraňování v naléhavosti přicházejícího Božího království*

▪ „Starostlivost v kázání...“

„Celý život Dona Boska je napodobováním a pokračováním Kristovy apoštolské horlivosti během jeho veřejného života, a to zejména ve prospěch mládeže.“²⁴

Marek hned na počátku svého evangelia říká: „Když byl Jan uvězněn, přišel Ježíš do Galileje a *kázal Boží evangelium*.“ (Mk 1,14) I když v jiných textech Ježíšova aktivita zahrnuje tři druhy činností – hlásání evangelia, vyhánění démonů, uzdravování každé nemoci a choroby (srov. Mk 3,13; Mt 9,35) – jeho hlavním posláním nepochybně bylo „hlásání evangelia, radostné Boží zvěsti“.

Pro Dona Boska je tato skutečnost natolik důležitou, že je předmětem jeho hlavní prosby v den jeho primice: „Je zbožnou vírou, že Pán nepochybně udělí milost, o kterou požádá kněz při slavení první mše svaté. Já jsem horoucně žádal i *účinnost slova*, abych tak mohl konat dobro pro duše. Zdá se mi, že Pán moji pokornou prosbu vyslyšel.“²⁵

Tento prvek je v úzkém vztahu s výchovným charakterem preventivní metody, a to zejména s *rozumem* jako součástí základní trojice spolu s *náboženstvím* a *laskavostí*. „Rozum“, který Don Bosco považuje za Boží dar a neodmyslitelný úkol vychovatele, ukazuje, které hodnoty jsou dobré, kterých cílů je třeba dosáhnout a kterých způsobů a prostředků k tomu použít.“²⁶ Je rovněž zárukou, že prožívání svátostí, jež jsou opěrnými sloupy jeho výchovně pasto-

²⁴ *Il progetto di vita dei Salesiani di Don Bosco*, str. 155.

²⁵ MB I, str.519.

²⁶ JAN PAVEL II., *Juvenum patris*, č.10.

rační činnosti, nezdegeneruje v „sakramentalismus“, nýbrž se promění ve skutečný život ve společenství s Bohem.

Je jasné, že Don Bosco ještě nepoužíval slovo „evangelizovat“. Hovořil o výuce katechismu chlapcům a kázání lidem. Zamýšlel tím stejnou věc, kterou Pavel VI. označil za důvod existence církve (srov. EN, 15). Právě v tomto smyslu byla starost našeho zakladatele pochopena i našimi Stanovami v článku, který začíná citací jedné z jeho vět: „Na počátku tato Společnost byla obyčejným katechismem.“ I pro nás je evangelizační a katechetická činnost základní náplní našeho poslání.“ (S 34)

▪ „...uzdravování...“

Ústřední postavení této skutečnosti v Ježíšově životě a činnosti není potřeba zdůrazňovat. Stačí vzpomenout jeho odpověď učedníkům Jana Křtitele: „Jděte, zvěstujte Janovi, co slyšíte a vidíte: Slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluchí slyší, mrtví vstávají, chudým se zvěstuje evangelium.“ (Mt 11,4-5) Celá první část Janova evangelia je zaměřena na Ježíšova „znamení“, z nichž se větší část týká právě tohoto tématu.

I když máme na paměti, že Don Bosco měl od Boha charisma uzdravování, v 11. článku Stanov o to nejde – a tím méně ve vztahu k činnosti svých synů. Nejsme kongregací, jejichž úkolem je přednostní péče o nemocné. Přesto se však jedná o podstatný prvek našeho charismatu, který zdůrazňuje dva rozměry. Jak v psychologii, tak v medicíně je dnes rozšířen pojem ‚zdraví‘ nebo ‚uzdravení‘. Našimi *prvními* adresáty jsou nepochybně chlapi a děvčata ‚nemocní‘ díky své opuštěnosti: od dětských a rodinných traumat až po fyzické nebo psychosomatické závislosti a návyky. Don Vecchi napsal: „Toto všechno nás přivedlo k novému chápání pojmu *prevence* a *preventivity*. Pro mnohé to možná znamenalo se zabývat pouze dětmi a mládeží, kteří doposud nebyli zasaženi zlem. Předcházení je zajisté zlatým pravidlem. ‚Předcházet‘ však také znamená zabránit definitivnímu zničení toho, kdo se již sice na špatné cestě nachází, ale doposud má zdravé síly, které může rozvinout nebo znovu obnovit. V dnešní sociální pedagogice se hovoří o prevenci primární či základní, o prevenci sekundární, která usiluje o obnovu a posílení, a o prevenci terciální (poslední), která dokáže zabránit krajním následkům zla.“²⁷

Nesmíme však zapomenout ani na *význam* Ježíšových zázraků. Jeden z nejlepších odborníků na toto téma píše: „Zázrak míří ke *spáse celého člověka*: jeho srdce i jeho těla. Odpuštěním a uzdravením člověka z jeho bídý ho Ježíš přivádí k vědomí vlastní bezmoci vůči hříchu, nemoci a smrti [...] Zázrak je

konkrétním znamením toho, kým je pro člověka Ježíš: ten, který jej zachraňuje celého, fyzicky i duchovně.²⁸

Do této perspektivy se plně staví i salesiánské charisma. Don Bosco se za pomoci svého „oratorního kritéria“ (srov. S 40) snaží o *celkový* rozvoj svých chlapců. Kdo popírají zázraky, činí to často ve jménu jakéhosi „spiritualismu“, jako by Boha zajímala pouze „duše“ a náboženské aktivity.

▪ „...a zachraňování...“

Tři slovesa „kázat, uzdravovat a zachraňovat“ mají jasně vzestupnou tendenci až ke svému vrcholu: *spása* mládeže. Jak dosvědčuje don Rua, je to skutečně vrcholem Don Boskovy starostlivosti: „Neudělal krok, nepronesl slovo, nepodnikl nic, co by nesledovalo spásu mládeže. Skutečně mu neleželo na srdci nic jiného než starost o duše.“²⁹

Pokud zapomeneme, že posledním cílem salesiánské práce je podle Ježíšova příkladu *spása*, upadneme do redukcionismu, který je zradou preventivního systému. Ve vztahu ke shora uvedeným myšlenkám se naopak jedná o *celkovou* spásu, která je konkretizována v onom základním hesle „*da mihi animas*“. Slovo *anima* zde jistě nechce označit dichotomii, ale je *metonimické*: ‚anima‘ pro Dona Boska vyjadřuje celou osobu v perspektivě Božího plánu; ‚svatost‘ je synonymem *spásy*, a je uskutečněním Božího povolání každé lidské bytosti.

Povzbuzování tímto celkovým antropologickým pojetím se v naší výchovně pastorační práci nikdy nesmíme zastavit na prahu evangelizace, nýbrž se v jakémkoli prostředí musíme snažit otevírat mládež náboženské transcenci, která je nejen uskutečnitelná ve všech kulturách, ale s užitkem přizpůsobitelná i nekřesťanským náboženstvím.

▪ „...v naléhavosti přicházejícího Božího království“

Můžeme říct, že tento ústřední bod Ježíšova kázání a činnosti Don Bosco *výslovně* zdůrazňoval. Bylo by sice anachronismem od něj očekávat důraz, který se objevuje teprve ve dvacátém století, a to spíše v exegezi a teologii než v normálním životě církve. Přesto se však nejedná o pouhou rétoriku: základní intuice přítomného Božího království je u Dona Boska a v jeho charismatu vyjádřena jinými slovy a postoji.

Vezměme kupříkladu jeden z nejdůležitějších evangelních textů, Horské kázání (Mt 5-7). Z *formálního* hlediska obsahuje různé literární druhy:

²⁸ R. LATOUELLE, *Milagos de Jesús y Teologia del Milagro*, Salamanca, Sígueme 4a, 1993, str.240.

²⁹ M. RUA, citováno ve Stanovách čl.21.

blahoslavenství, nové ‚normy‘ vzhledem ke Starému zákonu, modlitbu ‚Otče náš‘ atd. Všechno je však sjednoceno pod ústředním pojmem Božího království: proto bylo Horské kázání nazváno „*vekou chartou proklamace Božího království*“. Království, ve kterém se Boží otcovství nevyznačuje panováním, nýbrž naopak jeho panování je otcovstvím, takže v „nebeském království“ nejsou otroci a případně služebníci, nýbrž *děti*.

Pokud na tento úhel pohledu zapomeneme, všechny jeho prvky se rozpadnou a Ježíšův protinávrh vůči Starému zákonu se stane nesnesitelným břemenem: pokud jeden *zabíjí*, druhý *uvádí v nicotu*. Jeden autor to nazývá „teorií *neuskutečnitelnosti* přikázání“, jak ji představuje luteránská ortodoxie. „Ježíš požaduje, abychom se zcela oprostili od hněvu: pouhé nepřátelské slovo dokonce zasluhuje smrt. Ježíš požaduje čistotu, která se vyvaruje dokonce i nečistého pohledu. Ježíš požaduje absolutní pravdivost, lásku k nepřítelům.“³⁰ Podle tohoto chápání nám byl Nový zákon dán pouze proto, abychom na vlastní kůži pocítili, že jej nemůžeme naplnit a že se proto musíme s pokornou důvěrou obracet k Božímu milosrdenství.

Pokud se však zcela zaměříme na Boží království, pochopíme, v čem spočívá Ježíšova „radostná zvěst“: „Přiblížilo se království Boží.“ (Mk 1,15) Jedná se o *novou situaci*, o Boží *dar* za spolupráce člověka zakořeněný v *metanoi*. Jakmile se otcovské panování Boha-Abba stane skutečností a my lidé budeme žít jako bratři a sestry, i utopie se stane skutečností. Boží království se „nebuduje“ tím, že jednotlivé části Horského kázání jednoduše poskládáme dohromady, nýbrž se rodí z hlásání tohoto království, které je jeho zřídlem.

Nechtěl snad Don Bosco ve svých dílech vytvářet právě tuto skutečnost, kterou jinak také označujeme slovem „*prostředí*“³¹? Jedná se o situaci budovanou osobami, zdroji, hodnotami a činnostmi, které i tomu nejchudšímu a nejopuštěnějšímu mladému člověku dovolí zakusit „krásu ctnosti a ošklivost hříchu“. Díky tomu můžeme pochopit slavná Don Boskova slova: „dostat mladého člověka do morální nemožnosti zhřešit“ – nikoli omezením jeho svobody, nýbrž *afektivním* posílením jeho vůle a křesťanského života, takže může v plné svobodě prožívat svůj charakter dítěte Božího a bratra či sestry druhých. Významnost této výchovně pastorační ‚*ekologie*‘ by mohla být salesiánským vyjádřením ústředního postavení Božího království a naléhavosti jeho příchodu.

³⁰ J. JEREMIAS, *Abba. El Mensaje central del Nuevo Testamento*, Salamanca, Sígueme 4a, 1993, str.240.

³¹ G. BOSCO, *Il sistema preventivo nell'educazione della gioventù*, in *Costituzioni e regolamenti*, str.239.

3.4 Postoj Dobrého Pastýře, který získává svou mírností a sebedarováním

Pokud pro osoby mající odpovědnost a pečující o druhé použijeme obraz pastýře, je zřejmý jeho symbolický a zároveň dvojaký charakter: člověk může druhým sloužit, nebo si jimi nechat sloužit. Tuto dvojakost vidíme již od Starého zákona i ve Zjevení. Jedním z důležitých textů (chápaným mimo jiné i mesiášským způsobem) je v tomto ohledu Ezechiel 34, který je v několika verších citován i na počátku Stanov. Jedná se o odvážnou aplikaci na Dona Boska, který se má stát „pastýřem mladých“; to však platí i o každém salesiánovi, který je zván v jeho poslání pokračovat: „Já sám vyhledám své ovce a budu o ně pečovat... Ustanovím nad nimi jednoho pastýře... Ten je bude pást a ten bude jejich pastýřem.“ (Ez 34,11.23)

V Ježíšově hlásání tato postava zaujímá význačné místo, především v prezentaci Pána jako Dobrého Pastýře v J 10,1-18.25-30, a dále ve vzájemně velmi odlišných literárních a teologických kontextech v podobenství o ztracené ovečce u Lk 15,4-7 a Mt 18,12-24.

Srovnáme-li tyto texty mezi sebou, vyplynou některé velice zajímavé rysy Dobrého Pastýře, které Don Bosco přijal do vlastního následování a napodobování Ježíše Krista. Vzpomeňme na sen v devíti letech, kde obraz dobrého pastýře určuje pojetí poslání mezi mládeží; obraz se objeví po několika letech znovu s lehkým napomenutím pro nedostatečnou důvěru v Boha.

Ježíš dobrý pastýř je *dveřmi* ovcí. Katolický exegeta Raymond Brown píše, že E. F. Bishop „nabízí zajímavý moderní příklad pastýře, který uléhá ke spánku na práh dveří tak, že je dobytku zároveň pastýřem i dveřmi“³². Tento pastýř by stejně jako Don Bosco mohl říct: „Jestliže chtějí přijít k mým ovcím, tak jedině skrze mne.“

On *zná své ovce* a každou volá jménem. Ovce jej následují, protože znají jeho hlas. Tento rys zabraňuje příznačnému nedorozumění *masovosti* a *stádovosti*: „ovčarění“. V krásném exegeticko-spirituálním komentáři k setkání vzkříšeného Ježíše s Marií Magdalskou jiný exegeta píše: „Ale když se k ní (Ježíš) obrátil a řekl jí toto slovo: ‚Marie!‘, tehdy pro ni nastaly velikonoce. Vzpomeňme na Ježíšova slova, jak nám je předává stejný evangelista: ‚Moje ovce slyší můj hlas a já je znám‘ (...) Jan bezpochyby chce, abychom o těchto útěšných slovech přemýšleli.“³³

Don Bosco vynímečným způsobem realizoval toto osobní poznání svých chlapců: každý z nich se cítil *osobně poznáván a milován* až do takové míry, že mezi sebou diskutovali, který z nich je Don Boskův nejmilovanější; každý byl

³² R.E. BROWN, *Evangelio de San Juan I*, Madrid, Christiandad, 1979, str.632.

³³ G. VON RAD, *Sermones*, Salamanca, Sígueme, str.26.

přesvědčen, že je to právě on. Vzpomeňme na „slovo do ouška“ a znalost jejich situace; „četl jim to na čele“, říkali chlapeč plni obdivu. Z větší části je to plodem Don Boskovy typické přítomnosti mezi nimi, která se v salesiánské tradici nazývá *asistenci*: nejen fyzickou, ale především osobní, afektivní a preventivní. Je lidským zprostředkováním slov „*Bůh tě vidí*“.

Jde s přednostní láskou hledat ztracenou ovečku. Jedná se o typický a nejpohoršlivější rys synoptického podobenství, přičemž se Lukáš od Matouše v různých odstínech liší. Ježíš zde mimo jiné vyjadřuje dvě základní skutečnosti:

- „větší lásku“ k tomu, kdo ji více potřebuje: nejchudší, poslední, hříšník; nejedná se pouze o lásku pastorační, „*agápe*“, ale také o lásku intimní, „*filia*“; to je významem výrazu *vzít* plný laskavosti ztracenou a nalezenou ovečku *na ramena*;
- „převrácení“ kvantitativních kritérií díky kvalitativnímu kritériu situace toho, kdo se „ztratil“: „Právím vám, že právě tak bude v nebi větší radost nad jedním hříšníkem, který se obrátil, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří obrácení nepotřebují.“ (Lk 15,7) U Dona Boska je tato přednostní láska tak známá, že bychom mohli jistě uvést mnoho příkladů.

Dává svým ovečkám život a dává za ně svůj život. Vypadá to sice jako pouhá hra se slovy, avšak vyjadřuje velice hlubokou skutečnost. Ježíš přišel, „aby měly život a měly ho v hojnosti“ (J 10,10). Tato plnost života je však neoddělitelně spjata s *darem* vlastního života: „Proto mě Otec miluje, že dávám svůj život.“ (J 10,17) Je to absolutním protikladem pastýře najatého za mzdu, který nehledá dobro vlastních ovcí, a ještě méně je ochoten se za ně obětovat. Ježíšova slova docházejí *dvojitého naplnění* ve velikonočním tajemství, kdy *nám dává plnost života tím, že za nás svůj život zcela vydává*.

Na Dona Boska byla velice příhodně aplikována slova svatého Pavla „Já velmi rád vynaložím všechno, ano vydám i sám sebe pro vaše duše.“ (2K 12,15) Výše citovaná slova dona Ruy „Neudělal krok, neproněs slovo, nepodnikl nic...“ (S 21) i tuto skutečnost zahrnují. Jak Don Bosco sám říká: „Pro vás studuji, pro vás pracuji, pro vás žiji, pro vás jsem ochoten dát i život.“ (citováno ve S 14).

3.5 Touha shromáždit učedníky v jednotě bratrského společenství

Ve všech evangeliích Ježíš před oznámením radostné zvěsti nebo bezprostředně po něm „zavolal k sobě ty, které si vyvolil (...) aby byli s ním, aby je posílal kázat“ (Mk 3,13-14; citováno ve S 96).

Neřešitelné diskuse o Ježíšově důvodu založení církve během jeho veřejného života možná odvádějí od podstatné skutečnosti, že totiž ohlašování spásy v jeho slovech a praxi s sebou nese *komunitní* rozměr. V tomto smyslu je funkcí mnoha Ježíšových zázraků rovněž *znovu začlenit osobu do* lidské, rodinné, sociální a náboženské *komunity*, jak to vidíme například v případech posedlých nebo malomocných.

Tento Ježíšův rys je však nejzřejmější v jeho vztahu k učeníkům a zejména ke „Dvanácti“, který vrcholí v Janově vyprávění o Poslední večeři. „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele. (...) Už vás nenazývám služebníky, protože služebník neví, co činí jeho pán. Nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám dal poznat všechno, co jsem slyšel od svého Otce. Ne vy jste si vyvolili mne, ale já jsem si vyvolil vás a ustanovil jsem vás, abyste šli a nesli ovoce a vaše ovoce aby zůstalo.“ (J 15,13-16a)

Dále potom ve *Velekněžské modlitbě* Ježíš žádá: „Otče, chci, aby také ti, které jsi mi dal, byli se mnou tam, kde jsem já.“ (J 17,24a) Je nemožné si představit jednodušší a hlubší vyjádření lásky než *být s* tím, koho milujeme.

Jedním z biblických paradigmat, které nejlépe vyjadřují spásu je právě bratrské společenství. Evangelista ohledně Kaifášovy „předpovědi“ říká: „... vyřkl proroctví, že Ježíš má zemřít za národ, a nejenom za národ, ale také proto, aby rozptýlené děti Boží shromáždil v jedno.“ (J 11,51b-52) Individualistické pojetí spásy však tento pohled bohužel zatemnilo, přičemž církevní rozměr zredukovalo na pouhou právní, a někdy dokonce výlučnou příslušnost, jak je tomu u některých interpretací aforismu „*extra ecclesiam nulla salus*“.

U Dona Boska je prožívání společenství tak výrazné, že si jej vlastně ani nedokážeme představit jako někoho, kdo je sám. Byl sice sám, když se modlil, ale ve skutečnosti to byly chvíle, kdy byl sám nejméně. Analogicky můžeme na našeho Otce aplikovat slova Urs von Balthasara o Ježíšově modlitbě, díky které „se může stát ‚člověkem pro lidi‘ (pro všechny) [...] Pokud by se Ježíš neponořil do tak hluboké samoty s Bohem, nikdy by ve společenství s lidmi nedošel tak daleko.“³⁴

³⁴ H. URS VON BALTHASAR, *Relación inmediata del hombre con Dios*, *Concilium* 29 (1967), str.418.

Zde pramení Don Boskova oddanost mladým, která je tak plná a mimořádná, že mu jsou v jedné písni na jeho počest do úst vložena slova, že by bez mladých nemohl být ani v nebi; pro něj by to nebylo nebe. I když to je trochu přehnané, je zde zdůrazněna Don Boskova vášeň pro bratrský život mezi svými chlapci, a samozřejmě i pro komunitní bratrství se svými syny salesiány. Čteme-li Don Boskovo pojednání o „pěti chybách, kterých je třeba se v kongregaci uvarovat“, většina z nich se vztahuje právě ke komunitnímu životu³⁵.

Závěrem pojednání o těchto výrazných rysech Ježíšovy osobnosti, přítomných rovněž v životě Dona Boska i v nás, je třeba zdůraznit, že jsou zářivým výrazem oné základní a životodárné skutečnosti, kterou je *pastorační láska* (srov. S 10). V jejich vnitřní jednotě na ně po vzoru 25.GK můžeme nahlížet jako na *pět modulů* pro nástin „salesiánské christologie“. Z této christologie se pro nás rodí řeholní život, který je duchovní zkušeností a pastorační činností zaměřenou na Krista, s jasnou charismatickou identitou: „Ježíš Kristus je živým a osobním zákonem“³⁶, je „naším živým řádem“ (S 196).

³⁵ DON BOSCO, *Salesiánům*, v *Stanovy a Pravidla*, str.228-229.

³⁶ *Veritatis splendor*, č.15.

4. Ježíš Kristus, „naš živý řád“

„Když církev uznává některou formu zasvěceného života nebo nějaký institut, dává tím záruku, že v jeho duchovním a apoštolském charismatu jsou obsaženy všechny prvky nezbytné k tomu, aby bylo dosaženo evangelijní dokonalosti jak jednotlivců, tak celého společenství.“³⁷ Jiná evangelijní dokonalost než „*připodobnění se Kristu*“ (Ř 8,29) neexistuje. Jelikož to představuje *následování a napodobování* Pána Ježíše, Stanovy každého řeholního institutu musí alespoň implicitně předpokládat určitou *charismatickou* christologii. Tu pro nás salesiány podstatným způsobem vypracoval Don Bosco v již citovaném 1. článku Stanov z roku 1858 a je explicitně přítomná napříč celým textem Stanov dnešních.

Mluvíme-li o *následování* Krista, je třeba připomenout, že „na počátku řeholního zasvěcení je Boží povolání, které lze vysvětlit pouze láskou Boha k povolávané osobě. Tato láska je naprosto nezištná, osobní a jedinečná. [...] Kristovo povolání, které je výrazem výkupné lásky, zahrnuje celou osobu, duši i tělo, ať muže či ženy, v jedinečném a neopakovatelném „osobním já“.“³⁸ Právě tak i naše Stanovy s odvoláním na J 10,3.14 hovoří o „přednostní lásce Pána Ježíše, který nás povolal jménem“ (S 196). Toto povolání není pouze povoláním k uskutečnění určitého poslání nebo úkolu, nýbrž v první řadě povoláním k intimě a společenství života s Ježíšem: „Ježíš Kristus povolal osobně své apoštoly, aby byli s ním, a aby je posílal kázat evangelium“ (S 96, kde citují Mk 3,14).

Pán se na nás obrací se svým *povoláním*, aby odpověděl na „potřeby svého lidu“ (S 28), především nejpotřebnější mládeže. *Odpověď* učedníka, který toto pozvání přijímá, nachází svůj nejvyšší výraz v *řeholním slibu*, „láskyplném setkání Pána, který volá, a učedníka, který mu odpovídá“ (S 23).

Ve formulí řeholního slibu, který je – nezapomeňme – zasazen do kontextu *modlitby*, se říká: „Odpovídám na lásku ... Pána Ježíše, který mne volá, abych ho následoval věrněji.“ (S 24; srov. S 3) Tímto způsobem se výslovně ukazuje dialogický charakter povolání, a to nikoli jako jedna událost v životě salesiána, nýbrž jako stálá situace, která ho charakterizuje. Naše odpověď nabývá konkrétní podoby v následování Ježíše Krista, „našeho živého řádu“ (S 196), a v uskutečňování salesiánských Stanov (srov. S 196), které jsou evangelním projektem našeho života.

³⁷ VC 93.

³⁸ CIVCSVA, *Potissimum Institutioni*, č.8-9, dokument zde cituje *Redemptionis donum*, č.3.

Tento dialogický charakter je mnohem lépe vyjádřen při trvalém slibu, použitím nevyčerpatelně bohatého biblického termínu *smlouva*³⁹: proto je naše *věrnost* „stále obnovovanou odpovědí na zvláštní spojenectví, které s námi uzavřel Pán“ (S 195).

Ohledně *napodobování* Krista nacházíme v kontextu naší misijní činnosti neobvyčejně bohatý biblický odkaz, který zdůrazňuje smysl cesty vtělení: „Po příkladu Božího Syna, který se stal ve všem podobným svým bratřím...“ (S 30) Zdá se, že se v něm odrážejí dva příznačné texty o Kristově zmaření sebe sama a jeho krajní solidaritě s člověkem (Flp 2,7; Žd 2,14-18; 4,15).

Následování a napodobování Ježíše Krista nabývá konkrétní podoby v různých prvcích salesiánského života, jak se objevují v textu současných Stanov: *poslání, komunitní život, evangelní rady, modlitba a formace*.

V prvé řadě se podílíme na uskutečňování *poslání*, které nám samotný Ježíš světuje a s nímž takto spolupracujeme na jeho plánu spásy. „Salesiánský duch nalézá svůj vzor a pramen v *srdci samotného Krista, apoštola Otce*.“ (S 11) Jeho základem a souhrnem je pastorační láska (srov. S 10).

Pracujeme s ním na *budování Božího království* (S 3), které je hlavním předmětem Ježíšova života, činnosti i slov. Naše identita je definována v první kapitole Stanov. Čteme zde, že směřujeme „naši pastorační činnost k tomu, aby nastal spravedlivější a bratrštější svět v Kristu“, a pokoušíme se odpovědět na potřeby mládeže a prostých lidí „se snahou působit s církví a v jejím jménu“ (S 7). Přispíváme tak k budování i samotné církve jako Těla Kristova, aby se tak i naším prostřednictvím skutečně stávala „všeobecnou svátostí spásy“ (S 6).

Mystický rozměr salesiánské práce spočívá ve vědomí, že se jí „podílíme na tvůrčí Boží činnosti a spolupracujeme s Kristem na výstavbě Božího království“ (S 18). Toto budování Božího království se projevuje mnoha různými činnostmi, jejichž cílem je integrální pomoc nejchudší mládeži a prostým lidem, ve spolupráci s těmi, kdo vytvářejí společnost důstojnější člověka (srov. S 33). Rád zdůrazňuji, že při tomto úkolu má vlastní a nezastupitelnou funkci salesián koadjutor, kterou je potřeba ocenit a propagovat: to, že je zasvěceným laikem, jej „činí zvláštním způsobem svědkem Božího království ve světě, který je blízký mládeži a pracujícím“ (S 45).

³⁹ V českém překladu Stanov je však italský termín *alleanza* přeložen zvukomalebnějším a snad itaštině více odpovídajícím slovem *spojenectví*. V české biblické terminologii se však spíše používá výrazu *smlouva* (pozn. překl.).

Obsah poslání je velice jasný: *svědčit o Kristově lásce*. Třebaže nezapomínáme, že jsme znamením Trojjediného Boha (srov. S 2), naším konkrétním posláním je pokračovat v poslání Ježíšově. Po příkladu a pod ochrannou Panny Marie jsme „mládeži svědky nevyčerpatelné lásky jejího Syna“ (S 8). Čím více se tato láska projevuje, tím více je autentická, a čím více je adresáty našeho poslání vnímána, tím je účinnější.

Spása není jen nadpřirozeným osvobozením, jako bychom se zde na zemi už nemuseli až do krajnosti snažit přinášet úlevu těm, kdo trpí následkem hříchu, egoismu a nespravedlnosti. Osvobození není ani pouhou imanencí spásy, jakoby stačilo pracovat pouze na vytváření ráje na této zemi. Naše Stanovy vytvářejí z obou těchto prvků nádhernou syntézu, když Kristovu lásku označují jako *osvobozující a spásonosnou*. Svou konkrétní podobu nabývá v integrální pomoci adresátům našeho poslání (srov. S 33), kdy „zprítomňujeme spásonosnou lásku Kristovu, organizujeme činnosti a díla s výchovně pastoračním zaměřením“ (S 41), soustředěné na evangelizaci a katechezi, protože „naší nejvyšší vědou je poznávat Ježíše Krista a naší nejhlubší radostí je zjevovat všem nedostižné bohatství jeho tajemství. Jdeme společně s mladými jejich cestou, abychom je dovedli k osobě vzkříšeného Pána, aby v něm a jeho evangeliu objevili nejvyšší smysl vlastního života a rostli jako noví lidé.“ (S 34)

Tento úkol je zároveň *osobním i komunitním*: komunita jako taková musí být „viditelným znamením Krista a jeho spásy“ (S 57), která nás osvobozuje od egoismu a činí bratry zárodkem nového lidstva. Našemu poslání slouží rovněž evangelní rady: poslušností „každý dává své schopnosti a vlohy do služby společného poslání“ (S 69); chudoba „nás vede, abychom byli solidární s chudými a milovali je v Kristu“ (S 79); a čistotou „se stáváme svědky, že Kristus má mladé obzvláště rád“ (S 81).

Adresáty tohoto poslání jsou mladí, především ti nejchudší, opuštění a ohrožení (srov. S 2 a 26). Již ve „snu v devíti letech“ sám Ježíš malému Janu Boskovi ukázal pole jeho práce: „Pán ukázal Donu Boskovi, že mladí, zvláště nejchudší, jsou prvními a hlavními úkoly jeho poslání“ (S 26). Stejný Pán „nám dal v Donu Boskovi otce a učitele“ (S 21).

Stanovy nás dále vyzývají mít stále na paměti, že jakoukoli svou činností „vychováváme a evangelizujeme v pojetí integračního rozvoje člověka, který se zaměřuje na Krista, dokonalého člověka“ (S 31). Znamená to, že evangelizace je mimořádnou zprostředkovatelkou humanizace osoby. Výchova se totiž snaží formovat osobu prostřednictvím rozvoje všech jejích stránek a uskutečňuje se za pomoci předávání hodnot, citů, přesvědčení, ideálů, stejně jako znalostí, postojů a dovedností. Na druhé straně evangelizace implikuje veškerý přínos

výchovy jako metody, neboť to, co chceme mladým lidem vštípit, se děje prostřednictvím příhodného naladění, radostné zkušenosti, osvětlení mysli a připravení vůle, takže se to nakonec stane vlastním přesvědčením, křesťanskou praxí, začleněním do komunity věřících, usilovnou prací v dějinách. Přesně to chce Don Bosco říci slovy: „Výchova je záležitostí srdce.“

Ústřední postavení Ježíše Krista se dále projevuje v **komunitním životě**. Především zkušenost komunity *jako takové* je založena na Kristu: spolubratr svoji komunitu miluje, i když je nedokonalá, protože „ví, že v ní nachází přítomného Krista“ (S 52). Je to Kristus, který se identifikuje s tím nejslabším a nejpotřebnějším členem mezi námi (srov. Mt 25,31-46). Dokud mezi námi bude někdo potřebný, bude nás Kristus potřebovat. Prožívání evangelních rad nám pak pomáhá „žít společenství s bratry řeholní komunity jako v rodině, jež žije z přítomnosti Pána“ (S 61, kde evokují Mt 18,20). Tato zkušenost komunity sjednocené v Kristu (srov. S 89) dochází svého nejvyššího vyjádření v komunitní modlitbě, protože ta viditelným způsobem ukazuje, že „není dílem lidské vůle, ale plodem Pánova zmrtvýchvstání“ (S 85; srov. J 1,13).

Komunitní život sám se stává *formačním*, pokud je „jednotlivý v Kristu a otevřený potřebám doby“ (S 99). Tím více to platí o komunitách formačních: „v nich se náš duch prožívá intenzivněji: všichni členové společně vytvářejí jednu rodinu, která je založena na víře a nadšení pro Krista“ (S 103).

Ten, kdo má v komunitě charisma animace a řízení, to činí „ve jménu a podle vzoru Krista jako službu bratřím“ (S 121): „zastupuje Krista, který sjednocuje své ve službě Otci“ (S 55). Vykonávat v salesiánské komunitě *autoritu* tedy znamená žít jako ikona Krista.

Tato christologická koncentrace ohledně komunity ve člancích Stanov samozřejmě pro zabezpečení její „křesťanské“ identity nestačí. Je potřeba neustále ověřovat, zda je Kristus skutečně v jejím středu, v jejím způsobu myšlení, posuzování, hodnocení, sjednocování, odpouštění a lásky, až se skutečně stane jeho „tělem“.

Je dále bez jakýchkoli pochyb, že **evangelní rady** mají výslovný charakter *přípodobnosti se Kristu*. Bez Krista by vlastně neměly smysl: „Následujeme Ježíše Krista, který žil v *panictví* a *chudobě* a svou *poslušností* vykoupil a posvětil lidi“, a podílíme se bezprostředněji na Jeho velikonočním tajemství, na Jeho zničení se a na Jeho životě v Duchu“ (S 60).

Článek o *poslušnosti* nám Ježíše představuje jako vzor při dvou příležitostech: „Náš Spasitel nás ujistil, že nepřišel na svět konat vůli svou, nýbrž vůli svého Otce, který je v nebesích. (...) Opětně prožíváme v církvi a v

kongregaci Kristovu poslušnost tím, že plníme poslání, které je nám svěřeno.“ (S 64) Toto vše je znovu souhrnně vyjádřeno v následujícím odstavci: „přijímáme evangelium jako nejvyšší pravidlo života“ (S 64). Podle listu Galatánům je pro nás důležité „naplnit zákon Kristův“, či ještě lépe: „mít za svůj zákon Krista“ (srov. Ga 6,2).

Rovněž naše *chudoba* je formou konkrétního následování Ježíše, který „ač byl bohatý, stal se chudým, abychom my zbohatli z jeho chudoby ... narodil se v chudobě, za svého života neměl nic a na kříži zemřel nahý“ (S 72; srov. 2K 8,9). Jsme takto zvaní podílet se na štěstí, které Pán přislíbil „chudým v duchu“ (S 75; srov. Mt 5,3; Lk 9,57-58).

Díky *čistotě* „následujeme zblízka Ježíše Krista“ (S 80) a prostřednictvím jejího konkrétního prožívání se stáváme „svědky, že Kristus má mladé obzvláště rád. Ona nám umožňuje milovat je upřímně tak, že ,cítí, že jsou milováni.“ (S 81)

Christologické pojetí evangelních rad nemá v úmyslu popřít jejich antropologický rozměr a humanizační energii; jsou naopak posilovány, jak to vyjadřuje 62. článek Stanov: „Ve světě pokoušeném ateismem a modloslužbou požitku, majetku a moci dosvědčuje náš způsob života zvláště mládeži, že Bůh je, a že jeho láska dokáže naplnit život, že potřeba milovat, touha vlastnit a svoboda rozhodovat o vlastní existenci nabývají svého nejvyššího smyslu v Kristu Spasiteli.“ Je velikým povzbuzením vědět, že se Bůh neprosazuje na úkor člověka, ale že Kristus člověka přivádí k plnosti.

S plností našeho vztahu k Pánu Ježíši se setkáváme rovněž v životě osobní a komunitní *modlitby*, krásně popsané jako *rozhovor s Pánem*, jelikož jsme „synové v Synovi“. Každý z nás „žíví svou lásku ke Kristu u stolu Božího slova a Eucharistie“ (S 84); tato intimita s Pánem se projevuje ve výslovných momentech modlitby, které nám „vracejí hluboké sjednocení s Pánem Ježíšem“ (S 91).

Jako projev přátelství s ním salesián „ví, že je třeba bez ustání v modlitbě vést prostý a srdečný rozhovor s živým Kristem“ (S 12). Tato potřeba se vyjadřuje častými návštěvami Ježíše svátostného, odkud „čerpáme podnikavost a vytrvalost ve své práci pro mladé“ (S 88). Nejvyšším výrazem naší pastorační činnosti mezi mládeží je to, že je směřujeme k setkání s Kristem v naslouchání Božímu slovu, modlitbě a svátostech (srov. S 36).

Nakonec i *formace* je viděna jako neustálá odpověď na tuto přednostní lásku Pána, který nás volá. Text Stanov proto tvrdí, že jelikož formace znamená „prožívat hodnoty salesiánského povolání“, usilujeme o ni v průběhu celého našeho života, „osvěcování osobou Krista a jeho evangeliem“ (S 98). To nám

umožní se „připodobňovat důsledněji ke Kristu a obnovovat svou věrnost Donu Boskovi, abychom zodpovídali na stálé požadavky, jaké přináší postavení mládeže a lidových vrstev“ (S 118).

„Dívat se na Krista jako na vzor znamená mít na paměti, že cesta posvěcení, ke které jsme povoláni, je cestou ‚*christifikace*‘ (srov. Ef 4,19)⁴⁰. Právě toto je úkolem formace, kterou proto nelze omezit na její počáteční fáze, nýbrž musí pokračovat po celý život salesiána v nikdy nedokončeném procesu, dokud nebudeme všechno v něm.

Příležitostí rozhodného a definitivního připodobnění se Kristu jsou zejména „*hraniční situace*“ našeho života. Třebaže 22. GK přeřadila příslušné články o tomto tématu z kontextu formace do kontextu komunitního života, a lehce tak posunula jejich důraz, stále zůstávají *příležitostmi* pro osobní formaci.

I stáří a nemoc umožňují se „spojit s Kristovým výkupným utrpením“ (S 53). Smrt je hodinou, ve které vlastní zasvěcený život dochází svého vrcholného uskutečnění, když se v plnosti účastní Kristova velikonočního tajemství (srov. S 54). V životě i ve smrti (srov. S 94) se tak stáváme znameními síly Kristova vzkříšení.

Toto následování – napodobování Krista, ve kterém je zakořeněn *formační* charakter celého našeho života, můžeme shrnout krásným závěrečným článkem Stanov, které jsou „pro nás, učedníky Pána, *cestou, která vede k Lásce*“ (S 196).

Naše Stanovy nám tedy napomáhají uskutečnit následování a napodobování Krista ve všech stránkách našeho povolání: poslání, bratrský život, evangelní rady, modlitba, formace. S jistotou, která se rodí z víry, tedy můžeme vyznat, že v našich Stanovách „nejvyšší normou řeholního života je následování Krista podle učení evangelia“⁴¹. Právě to je obsahem programového článku 196, který naše Stanovy uzavírá. Díky tomuto tvrzení můžeme náš život prožívat s větší odvahou a nasazením, protože je podstatně životem „kristovským“. Není nic náročnějšího než vyznávat Ježíše Krista jako „náš živý řád“. Není nic více charismatického než vědět, že „my (jej) objevujeme v Donu Boskovi, který svůj život rozdal mládeži“. Není nic autentičtějšího než přijmout „Stanovy jako odkaz Dona Boska, který je pro nás knihou života a zárukou naděje maličkým a chudým“ (S 196).

⁴⁰ *Il progetto di vita dei Salesiani di Don Bosco*, str. 153.

⁴¹ CIVCSVA, *Potissimum Institutioni*, č.8.

Závěr:**„Staňme se napodobiteli Dona Boska,
tak jako on napodobil Krista!“**

„Cesta, kterou se zasvěcený život musí dát na počátku nového tisíciletí, je vyznačena kontemplací Krista.“⁴²

My salesiáni jsme byli pozváni kontemplet Krista očima Dona Boska, který neměl jiný cíl než spásu mládeže. Jeho apoštolská „christologie“ je naší christologií. Jsme vnímaví na určité charakteristické Ježíšovy rysy, které se našemu otci staly životním programem. Nenapsal sice žádný christologický traktát, ale pokud jsou christologií i dějiny následování Krista, žil a započal zcela zvláštní cestu, kterou jsme se díky svým slibům veřejně rozhodli jít.

Na počátku tohoto dopisu jsem řekl, že se kontempace Krista konkretizuje ve třech neoddělitelných prvcích: hlouběji ho znát, intenzivněji ho milovat, radikálněji ho následovat. Třebaže nechci – ba naopak! – popírat důležitost teologického bádání a christologie zvláště, chci znovu říct, že následování je tou nejjistější a nezastupitelnou metodou poznání Krista a lásky k němu. Pro nás tyto požadavky procházejí skrze salesiánskou zkušenost, neboli skrze následování Dona Boska. Následujeme Krista ve stopách Dona Boska.

Při stoletém výročí slavné fotografie, která vznikla v Barceloně, napsal don Viganò v roce 1986 následující věnování: „Toto je nejlepší fotografie Dona Boska! O sto let později mladí, kteří tehdy neexistovali, na všech cestách a ve všech světadílech čekají na dar salesiánského poslání, které vzbuzuje nadšení! *Buďme napodobiteli Dona Boska, tak jako on byl napodobitelem Krista!*“

Po právu naše Stanovy končí článkem, který je podivuhodnou syntézou tohoto napodobení Krista Donem Boskem: „Naším živým řádem je Ježíš Kristus, Spasitel zvěstovaný v evangeliu, který dnes žije v církvi a ve světě a jehož my objevujeme přítomného v Donu Boskovi, který svůj život rozdál mládeži.“ (S 196) Stěží bychom mohli lépe vyjádřit své úsilí i svou odměnu.

Svěřuji Panně Marii každého z vás i mládež celého světa. Ať nás ta, která Krista kontemplovala svýma očima i mateřským srdcem, jej naučí kontemplet až k úplnému ztotožnění se s ním. A ať nás připodobní k Donu Boskovi, abychom mladým lidem celého světa mohli i nadále být „znamením a nositeli Boží lásky“.

Všem vám přeji radostné Vánoce a požehnaný rok 2004!

D. Pascual Chávez V.

⁴² CIVCSNA, *Znovu začít od Krista*, č.23.